

ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA EFICIENTĂ A SERVICIULUI PUBLIC DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Natalia CIOBANU,
lector superior universitar,
Universitatea Tehnică a Moldovei

SUMMARY

An important component of the modernization of the local public administration is to guarantee free access to information concerning the management of public utility services, information that is not available to users and the authorities are not known.

Introducere. În contextul reformei de descentralizare și modernizare a administrației publice în Republica Moldova, subiectul referitor la performanța autorităților în furnizarea serviciilor publice de gospodărie comunală și calitatea acestor servicii rămâne a fi umbrat de probleme ce țin de politic. Cetățenii Republicii Moldova au o experiență redusă în ceea ce privește controlul și responsabilizarea autorităților locale pe durata mandatului acestora. În localitățile Moldovei mai sunt cetățeni care nu au acces la apă potabilă și la canalizare. De asemenea, sunt cetățeni care plătesc mai mult pentru servicii comunale mai puțin calitative, spre deosebire de locuitorii din orașele unde administrarea serviciilor de gospodărie comunală este mai eficientă.

I. Analiza prestării serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare. Potrivit legislației actuale, infrastructura aferentă serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare aparține domeniului public al cărui proprietar este autoritatea publică locală. Responsabilitatea asupra funcționării serviciului public, precum și asupra efectuării de investiții revine autorității publice locale. Funcționarea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare se face în baza unei legislații sub monitorizare și control de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE). Furnizarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare este asigurată de către Operatorul „Apă-Canal”.

Analiza prestării serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare din Republica Moldova trebuie să includă o serie de aspecte generale referitoare la contextul serviciilor, respectiv caracterizarea globală a operatorului serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare (obiectiv de activitate, capital social, management, organizare, colaborare cu autorități și instituții publice, colaborare cu alți agenți economici privați sau bugetari etc.). De asemenea, este necesară o analiză tehnico-economică a operatorului serviciilor și a sistemului public de alimentare cu apă și de canalizare, în urma căreia să se contureze principalele puncte forte, puncte slabe, oportunități și amenințări și pe această bază, să se propună măsuri de îmbunătățire a serviciilor.

Sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare a apelor uzate constituie ansambluri tehnologice și funcționale integrate care acoperă întregul circuit tehnologic, de la captarea din sursă a apei brute până la evacuarea în emisari a apelor uzate epurate.

Serviciul de alimentare cu apă reprezintă totalitatea activităților necesare pentru: captarea apei brute, din surse de suprafață sau subterane; tratarea apei brute; transportul apei potabile și/sau industriale; înmagazinarea apei; distribuția apei potabile și/sau industriale;

Serviciul de canalizare reprezintă totalitatea acțiunilor și activităților necesare pentru: colectarea, transportul și evacuarea apelor uzate de la utilizatori la stațiile de epurare; epurarea apelor uzate și evacuarea apei epurate în emisar; colectarea, evacuarea și tratarea adecvată a deșeurilor din gurile de scurgere a apelor pluviale și asigurarea funcționalității acestora; evacuarea, tratarea și depozitarea nămolurilor și a altor deșeuri similare derivate din activitățile prevăzute mai sus; evacuarea apelor pluviale și de suprafață din intravilanul localităților.

Întrucât alimentarea cu apă potabilă și de canalizare constituie servicii de interes general prestate pentru o mare parte a locuitorilor și agenților publici și privați dintr-o localitate, asigurarea acestui servi-

ciu presupune respectarea unor reguli, regulamente și standarde, precum și verificarea acestor activități de către o serie de autorități centrale și locale. De aceea, în cadrul analizei trebuie luate în considerare mai multe autorități și instituții publice care joacă roluri diferite în planificarea, controlul, informarea consumatorilor și adoptarea deciziilor în zona în care operatorul serviciilor publice de alimentare cu apă potabilă și de canalizare își desfășoară activitatea.

Din analiza prestării serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare de către operatorii „Apă-Canal” din Republica Moldova se pot desprinde principalele puncte forte, slabe, oportunități și amenințări, după cum urmează:

1. Puncte forte: suficiente rezerve de apă, debite mari la sursele de suprafață existente (capacitate de a transporta cantități foarte mari de apă); alimentarea cu apă potabilă este continuă (24 ore pe zi, 7 zile pe săptămână); contorizarea consumatorilor în masă; există personal calificat pentru serviciile de alimentare cu apă potabilă și de canalizare; deschiderea autorităților de administrare publică locală pentru atragerea de fonduri necesare reabilitării și modernizării infrastructurii sectorului de apă și de canalizare; sistemul public de alimentare cu apă și de canalizare din orașele mari asigură apă potabilă și epurarea apelor uzate la parametri de calitate prevăzuți de actele normative în vigoare; creșterea încrederii populației în serviciile prestate; folosirea pe scară redusă a substanțelor chimice în agricultură, ceea ce conduce la reducerea poluării surselor subterane de apă; existența organizațiilor non-guvernamentale interesate în domeniul serviciilor prestate către cetățeni.

2. Puncte slabe: operare cu rețele și instalații învechite; instalații supradimensionate ce duc la creșterea costurilor specifice; lipsa unui sistem de evaluare și comparare a calității serviciilor prestate cu servicii similare din alte zone ale țării; lipsa unor instrumente de măsură la nivelul consumatorilor existenți și al echipamentelor de automatizare pentru monitorizare și control în timp real al proceselor tehnologice; costul ridicat al materialelor necesare pentru reparațiile curente și capitale; dificultăți în reducerea consumurilor tehnologice și a pierderilor de apă; promovarea scăzută a investițiilor în infrastructură; diferențele de nivel între zonele inferioare și zonele superioare ale orașelor, fapt care creează dificultăți în alimentarea cu apă și racordarea la rețeaua de canalizare a tuturor consumatorilor; finanțare redusă în domeniul cercetării și dezvoltării; cooperare redusă între sectorul academic, instituțiile de cercetare și dezvoltare și operatorii de apă-canal, ceea ce conduce la un transfer redus de tehnologie și inovații în sectorul serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare;

3. Oportunități: posibilitatea de a obține granturi/cofinanțări de la UE prin reabilitarea sistemelor de alimentare cu apă potabilă și de canalizare; armonizarea legislației privind apa și mediul cu directivele Uniunii Europene; relansarea economică a zonei cu implicarea directă asupra creșterii numărului de consumatori; dezvoltarea sectorului tehnologiei informației și comunicațiilor cu impact puternic asupra transferului de date necesare pentru calculul și compararea indicatorilor de performanță; interes sporit din partea autorităților locale pentru promovarea parteneriatelor publice/private în domeniul mediului;

4. Amenințări: întârzierea plății serviciilor prestate; scăderea consumului de apă potabilă; poluarea mediului prin exfiltrații; slabă securitate a instalațiilor; interferențe externe negative, cum ar fi întreruperile de curent electric; migrația tineretului către alte orașe din țară și străinătate, unde pot găsi mai ușor un loc de muncă.

Necesitatea asigurării calității serviciilor de distribuție a apei potabile și de canalizare, a îmbunătățirii calității mediului, a asigurării continuității serviciilor, a reducerii pierderilor de apă și a consumurilor energetice sunt numai câteva dintre elementele care impun efectuarea unor lucrări de reabilitare a modernizării sistemului de alimentare cu apă și de canalizare.

Întreprinderile/operatorii ce prestează servicii de alimentare cu apă și de canalizare trebuie să analizeze problemele cu atenție pentru a defini cauzele și efectele acestora. Aceasta va ajuta la susținerea cererilor de finanțare, precum și la definirea proiectelor pentru a îmbunătăți situația; pentru a face diferența dintre probleme, cauze și efectele lor vă propun un exemplu de arbore al problemei create în domeniul apei din Republica Moldova. Din scurta trecere a problemelor din figura 1, rezultă că acesta este un obiect complicat ca alcătuire, dimensionare și urmărire în exploatare, de buna lui funcționare depinde asigurarea cu apă a fiecăruia dintre consumatorii racordați.

II. Cadru legislativ și normativ care reglementează domeniul serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare. În Republica Moldova, legislația necesară pentru organizarea și reglementarea

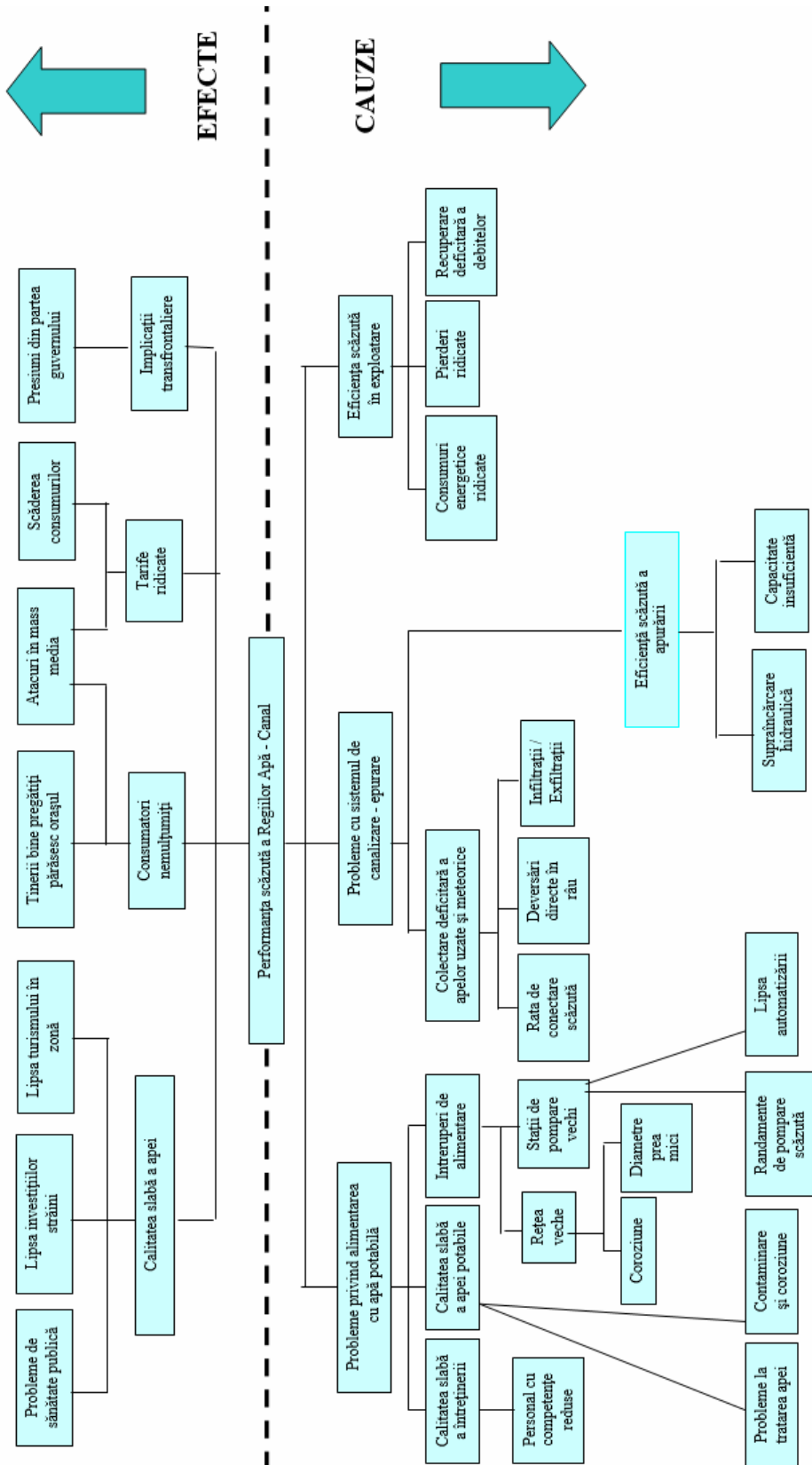

Figura.1. Exemplu de arbore al problemei.

serviciilor publice, dar și cadrul normativ secundar pentru aplicarea legislației sunt depășite de timp și nearmonizate cu reglementările europene din domeniu. La fel, documentele de politici (strategiile) nu sunt aplicate în totalitate, evaluate, actualizate și nu sunt făcute publice rapoarte de progres. În prezent, sunt în vigoare următoarele acte legislative și norme: Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, nr. 303 din 13.12.2013; Legea privind protecția consumatorilor nr.105-XV din 13.03.2003; Legea apelor nr. 272 din 23.12.2011; Legea cu privire la apa potabilă, nr. 272-XIV din 10.02.1999; Legea privind protecția mediului înconjurător nr. 1515-XII din 16.06.1993; Legea privind supravegherea de stat a sănătății nr. 10-XVI din 03.02.2009; Legea nr. 218-XVI din 24.10.2008; Codul contravențional al Republicii Moldova; Legea privind administrația publică locală nr. 436-XVI din 28.12.2006.

III. Concluzii. Problema privind alimentarea cu apă, ca un element al strategiei naționale de securitate alimentară nu a fost examinată. Despre aceasta ne vorbesc acele date răzlețe și incorecte care sunt utilizate în diferite documente de stat: Hotărâri de Guvern, Rapoarte statistice, Studii. Deci dacă problema nu este identificată, nu putem parcurge pașii necesari pentru înlăturarea lacunelor și prevenirea consecințelor în viitor. Conform Legii Supreme a Republicii Moldova, fiecare om are dreptul la un mediu înconjurător nepriemnic din punct de vedere ecologic pentru viață și sănătate:

- legislația necesară pentru organizarea și reglementarea serviciilor publice în Republica Moldova, dar și cadrul normativ secundar pentru aplicarea legislației sunt depășite de timp și nu sunt armonizate cu reglementările europene din domeniu;

- documente de politici în domeniul serviciilor publice de gospodărie comunală nu sunt aplicate în totalitate, evaluate, actualizate și nu există rapoarte de progres la implementarea acestora;

- bugetele locale limitate, situația financiară dificilă a întreprinderilor municipale, dar și eficiența redusă a acestora nu permit modernizarea serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare;

- în mai multe centre raionale există probleme mari în privința accesibilității populației la serviciile publice, la standarde de calitate, eficiență, universalitatea, adaptabilitatea și transparența serviciilor;

- practicile de diseminare a experiențelor pozitive în modernizarea serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare;

- în foarte puține cazuri are loc transferul de tehnologii, expertiză și experiență din afara țării spre prestatorii de servicii publice la nivel local.

IV. Recomandări:

- actualizarea documentelor de politici în domeniul serviciilor publice și introducerea obligatorie a procedurilor de raportare;

- armonizarea reglementărilor naționale aferente serviciilor de gospodărie comunală în corespundere cu legislația europeană pentru a accelera dezvoltarea și modernizarea tuturor serviciilor publice locale;

- preluarea bunelor practici în domeniul benchmarking-ului ca metodologie de evaluare și raportare a performanțelor în furnizarea serviciilor publice locale de la țările-membre ale Uniunii Europene;

- colaborarea cu societatea civilă și administrația publică locală în elaborarea și punerea în practică a mecanismului de monitorizare și evaluare a serviciilor publice de gospodărie comunală;

- realizarea transferului de expertiză, experiență, tehnologii din statele Uniunii Europene în domeniul serviciilor publice pentru municipalitățile din Republica Moldova;

- atragerea asistenței tehnice la nivel de donatori pentru instruirea și perfecționarea cadrelor din municipalități în vederea atragerii investițiilor pentru modernizarea serviciilor publice;

- atragerea fondurilor internaționale și de stat pentru modernizarea serviciilor publice de aprovizionare cu apă și de canalizare.

BIBLIOGRAFIE

1. Raport de audit în domeniul mediului, aprovizionării cu apă și canalizării localităților, aprobat prin Hotărârea Curții de Conturi nr.14 din 12.04.2012.

2. Serviciile publice de gospodărie comunală în municipii și centre raionale: Raport de performanță, V. Chivriga, P. Panainte, Editura Arc, Chișinău 2013, 88 p.

3. Constituția Republicii Moldova.

4. Legea nr. 272 din 10.02.1999 cu privire la apa potabilă.

5. Legea nr. 10 din 03.02.2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice.

6. Legea nr. 1515-XII din 16.06.1993 privind protecția mediului înconjurător.